

3/2019
Μάρτιος 2019

**Η ΑΥΤΟΨΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΕΣΠΩΝ: ΚΛΕΙΝΟΥΝ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ Ή ΑΝΟΙΓΟΥΝ ΖΗΤΗΜΑΤΑ;**

του Αλέξανδρου Π. Μαλλιά
Πρέσβη επί τιμή
Πρώην πρέσβη της Ελλάδος στην Ουάσιγκτον, στα Τίρανα και στα Σκόπια

**ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ
ΔΙΕΘΝΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ**

UNIVERSITY *of* NICOSIA

3/2019
Μάρτιος 2019

**Η ΑΥΤΟΨΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΕΣΠΩΝ: ΚΛΕΙΝΟΥΝ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ Ή ΑΝΟΙΓΟΥΝ ΖΗΤΗΜΑΤΑ;***

του Αλέξανδρου Π. Μαλλιά
Πρέσβη επί τιμή
Πρώην πρέσβη της Ελλάδος στην Ουάσιγκτον, στα Τίρανα και στα Σκόπια

* Το κείμενο αυτό συνιστά διασκευή ομιλίας στο Αμφιθέατρο UNESCO του Πανεπιστημίου της Λευκωσίας, την Τρίτη 5 Μαρτίου 2019. Ευχαριστώ ιδιαίτερω τον Καθηγητή κύριο Ανδρέα Θεοφάνους.

Η ΑΥΤΟΨΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΕΣΠΩΝ: ΚΛΕΙΝΟΥΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ Ή
ΑΝΟΙΓΟΥΝ ΖΗΤΗΜΑΤΑ; 3/2019

Λευκωσία, Μάρτιος 2019

Copyright © Κυπριακό Κέντρο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων,
Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Εκδόσεις: Κυπριακό Κέντρο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων,
Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Αλέξανδρος Π. Μαλλιός

Ο Αλέξανδρος Μαλλιός είναι πρέσβης επί τιμή. Κατάγεται από την Στεμνίτσα (ορεινή Γορτυνία). Ο πατέρας του μεγάλωσε στο γκρίζο περιβάλλον των προσφυγικών καταυλισμών στις Τζιτζιφιές. Η γιαγιά του ήταν πρόσφυγας.

Πτυχιούχος Οικονομικών του Πανεπιστημίου Αθηνών έλαβε και πιστοποιητικό σπουδών στην μαθηματική ανάλυση και θεωρία παιγνίων από την Ελληνική Μαθηματική Εταιρεία. Μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο της Γενεύης.

Το 1970 εργάστηκε στο Γραφείο Πληροφοριών της Ε.Ο.Κ. στην Αθήνα. Μετά την κατάρρευση της δικτατορίας ανέλαβε για ένα περίπου χρόνο το Γραφείο Τύπου Γενεύης. Το 1976 πρώτευσε στις εξετάσεις για την διπλωματική υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών. Υπηρέτησε την πατρίδα ως Διπλωμάτης υπό 11 κυβερνήσεις και 15 Υπουργούς Εξωτερικών. Σαν διπλωμάτης υπηρέτησε στο Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτετραμμένος στη Λιβύη (1982-1984), στη Διάσκεψη για την Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη (1987-1988), στην Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Ελλάδος στον ΟΗΕ, 1989-1993, στην Ευρωπαϊκή Αποστολή Παρατηρητών στην Κροατία, στη Βουλγαρία και στην πΓΔΜ. Πρώτος Διπλωματικός Αντιπρόσωπος Ελλάδος στην πΓΔΜ, Πρέσβης στην Αλβανία, και Διευθυντής Βαλκανικών Υποθέσεων (2000-2005). Με απόφαση του Υπουργού Εξωτερικών Πέτρου Μολυβιάτη ορίστηκε Πρέσβης της Ελλάδος στην Ουάσιγκτον (2005-2009). Τον Ιανουάριο του 2007 βραβεύτηκε στην Ουάσιγκτον με το Διεθνές Βραβείο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ για το έργο του στα Βαλκάνια.

Εισηγητής στο Μεταπτυχιακό «Δίπλωμα για τις Διαπραγματεύσεις» του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και στο Μεταπτυχιακό Σεμινάριο «Ασφάλεια και Συνεργασία στην Μεσόγειο» του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Τακτικός εισηγητής στο New York College.

Τον Μάιο του 2013 κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Ινφογνώμων το βιβλίο του «Η Άλλη Κρίση - Η Μαρτυρία ενός πρέσβη». Τον Νοέμβριο του 2016 κυκλοφόρησε το δεύτερο βιβλίο του με τίτλο «Οράματα και Χίμαιρες - διαδρομές ενός διπλωμάτη» (σελ 410), από τις Εκδόσεις Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ. Δεύτερη έκδοση τον Ιούλιο 2017. Τον Αύγουστο 2017 κυκλοφόρησε το Δοκίμιο με τίτλο «Στον Αστερισμό του Προέδρου Ντόναλντ Τράμπ - Η Νέα Τουρκία και Εμείς» (Εκδόσεις Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ). Τέλος μόλις κυκλοφόρησε σε δική του επιμέλεια από τις Εκδόσεις Ι. Σιδέρης το συλλογικό βιβλίο «Ελλάδα και Αλβανία-Φυγή στο Μέλλον ή Επιστροφή στο παρελθόν;».

Εδώ και πολλά χρόνια σταθερά προτείνει την σύσταση Εθνικού Συμβουλίου Ασφάλειας υπό τον εκάστοτε πρωθυπουργό προκειμένου να διασφαλίζονται η συνέχεια και η γνώση. Σταθερή του επιδίωξη είναι να γίνει και στην Ελλάδα η επανάσταση του αυτονόητου και να γίνει πράξη η συνεννόηση των πολιτικών δυνάμεων στα μεγάλα, τα σημαντικά, τα Εθνικά.

Η ΑΥΤΟΨΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΕΣΠΩΝ: ΚΛΕΙΝΟΥΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ Ή ΑΝΟΙΓΟΥΝ ΖΗΤΗΜΑΤΑ;

Ευχαριστώ για την μεγάλη τιμή. Είναι η δεύτερη φορά που έχω την τύχη να μιλήσω από το βήμα του Πανεπιστημίου της Λευκωσίας. Γνωρίζω ότι εξ Αθηνών γνωστοί πολιτικοί με προθυμία και χαρά αξιοποιούν το πολύτιμο βήμα που τους προσφέρετε. Επιστρέφοντας εν τούτοις στην Αθήνα ενισχύουν τα υπερυψωμένα συνταγματικά τείχη εμποδίζοντας την ίδρυση και τον Ελλαδικό χώρο ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών Πανεπιστημίων. Είναι η περί του Άρθρου 16 του Συντάγματος άγωνα και οπισθοδρομική συζήτηση. Βλέποντας λοιπόν σήμερα ότι ο πραγματισμός στην Λευκωσία μεν να θριαμβεύει στην Αθήνα δε εκ νέου να ηττάται από την ιδεοληψία βλέπω ότι για αρκετά χρόνια ακόμη θα διατηρείτε το ανταγωνιστικό προβάδισμα και πλεονέκτημα.

Είδαν εγκαίρως

Τον Απρίλη του 1939,18 ολόκληρους μήνες πριν την εκδήλωση της Ιταλικής μέσω της Αλβανίας επίθεσης και εισβολής στην Ελλάδα, ιδρύθηκε στην Θεσσαλονίκη η Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών. Οι ιδρυτές της αντελήφθησαν εγκαίρως την ανάγκη και την σημασία να προστατεύσουν την ιστορική συνέχεια και την πολιτιστική κληρονομιά της Μακεδονίας. Τι αλήθεια είδαν;

Είδαν εγκαίρως ότι ο φαιόχρωμος φασισμός και ο ναζισμός καθώς και οι ποικιλόχρωμοι πρόθυμα υποταγμένοι βαλκάνιοι σύμμαχοι τους απειλούσαν και εποφθαμιούσαν την ιστορική, πολιτισμική και εδαφική συνέχεια της Μακεδονίας και της Ηπείρου. Η Αλβανία και η Βουλγαρία. Θυμίζω σε όσους απεχθάνονται την μελέτη της ιστορίας – δυστυχώς στην Αθήνα είναι αρκετοί – ότι η Μακεδονία και η Θράκη τελούσαν υπό σκληρή Βουλγαρική κατοχή από το 1941 μέχρι το τέλος του πολέμου και την απελευθέρωση. Προς το τέλος του πολέμου και στις δραματικές σελίδες του τελικού γύρου του Εμφυλίου προστέθηκε μία ακόμη σοβαρή απειλή για την εδαφική ακεραιότητα της Μακεδονίας. Ένας ακόμη βαλκάνιος γείτονας με το σύμβολο του ερυθρού αστέρα. Η Γιουγκοσλαβία του Στρατάρχη Τίτο. Άρα και οι τρεις βορειο-γειτονικές μας χώρες συνέπεσαν τότε στην επιδίωξη τους να αποσπάσουν ή να καταλάβουν ελληνικά εδάφη. Και οι τρεις. Οι ενέργειες τους έχουν καταγραφεί σε Εκθέσεις του ΟΗΕ.

Από το 1944 στο Άρθρο 36 του Συντάγματος της Βόρειας Μακεδονίας

Ξέρω τι σκέπτεστε. Έχω μείνει πολύ πίσω. Είναι αλήθεια έτσι; Και όμως με την Συμφωνία των Πρεσπών συμφωνήσαμε, συναινέσαμε στη διατήρηση του κομβικού και επικίνδυνου Άρθρου 36 στο σημερινό Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας. Αφορά ακριβώς στις βλέψεις της τότε Γιουγκοσλαβίας, μέσω του Μακεδονικού, της Διακήρυξης και των Αποφάσεων του ΑΣΝΟΜ. Ειδικότερα αφορά σε όσους έλαβαν τότε μέρος στους «εθνικοαπελευθερωτικούς αγώνες» της Μακεδονίας – προσοχή δεν

προσδιορίζει σε ποιο κομμάτι της Μακεδονίας – και «όλους εκείνους που εκδιώχθηκαν και φυλακίστηκαν λόγω της υποστήριξης των ιδεών για μία ξεχωριστή ταυτότητα του Μακεδονικού λαού (separate identity of the Macedonian people) και της Μακεδονικής κρατικής οντότητας (Macedonian statehood)». Δηλαδή σχετίζεται και αφορά αποκλειστικά σε όσους ακολούθησαν στην Ελλάδα τις αλυτρωτικές και αποσχιστικές Αποφάσεις του ΑΣΝΟΜ (Αύγουστος 1944). Τι χρειαίό έχουμε του άρθρου αυτού; Θυμίζει διαρκώς και την πιο σκοτεινή πλευρά του Εμφυλίου πολέμου, ενώ εμείς ακόμη προσπαθούμε να επουλώσουμε τις πληγές μας.

Με την υπογραφή πλέον της Ελλάδος, η συνταγματική τροπολογία ΧΧΧΙΙΙ που υπερψηφίστηκε τον Ιανουάριο στα Σκόπια, με σαφήνεια και απόλυτη καθαρότητα ρητώς εξαιρεί το συγκεκριμένο Άρθρο 36 του Συντάγματος από την ενσωμάτωση της νέας ονομασίας «Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας (REPUBLIKA SEVERNA MAKEDONIJA)». Γιατί;

Δεν στέκει ο ισχυρισμός που ακούω στην Αθήνα ότι πρόκειται για «ιστορικό γεγονός» το οποίο δεν μπορεί να τροποποιηθεί και ερμηνευθεί. Το σύνταγμα της γειτονικής μας χώρας επικαλείται από το 1991 συνεχώς δήθεν ιστορικά γεγονότα τα οποία όμως εκ συνεχεία στο πλαίσιο των συνεχών αναθεωρήσεων του Συντάγματος διαρκώς αμφισβητούνται και τροποποιούνται. Γιατί εξαιρείται το Άρθρο 36; Αποτελεί ένα ενοχλητικό προηγούμενο για την Ελλάδα και τον Ελληνισμό. Εν τέλει ας μας διευκρινίσουν ποιά Μακεδονία εννοεί; Στην κατασκευασμένη ιστορία των γειτόνων μας περιλαμβάνεται και η λεγόμενη «Αιγαιατική Μακεδονία». Μας το υπενθύμισε και ο κύριος Ζόραν Ζάεφ πριν λίγους μήνες.

Θυμίζω ότι το πολύπαθο Σύνταγμα του 1991 της τότε «Δημοκρατίας της Μακεδονίας» τροποποιήθηκε τριάντα (!) φορές στο διάστημα 1991-2005. Ειδικότερα τροποποιήθηκε:

Πρώτον: το 1991-1992 για συμμόρφωση προς τους όρους που έθεσε η Επιτροπή Μπαντεντέρ – δυστυχώς χωρίς την συμμετοχή της Ελλάδος- προκειμένου να είναι επιλέξιμη για αναγνώριση από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Διεθνή Κοινότητα.

Δεύτερον: 2001-2005 για συμμόρφωση με την Συμφωνία της Αχρίδας (14 Αυγούστου 2001) προκειμένου να ικανοποιήσει τα δικαιολογημένα αιτήματα των Αλβανών. Στην πραγματικότητα όμως για να μην υπονομευθεί ο ενιαίος χαρακτήρας (unitary character) του Κράτους.

Επιπλέον, μετά την κύρωση της Ενδιάμεσης Συμφωνίας της Νέας Υόρκης (της 13 Σεπτεμβρίου 1995) από το Κοινοβούλιο της (τότε) πΓΔΜ, επεβλήθη η σημερινή σημαία και εγκαταλείφθηκε η επίσημη χρήση της «σημαίας της Βεργίνας». Εν τούτοις, ήταν πάντοτε σε περιορισμένη έστω χρήση ενώ επανήλθε σχεδόν μαζικά επί της δεκαετίας του πρωθυπουργού Νικόλα Γκρουέβσκι. Επίσης, με την κύρωση της Ενδιάμεσης Συμφωνίας από την γειτονική μας χώρα τον Οκτώβριο του 1995 συγκεκριμένα Άρθρα του

Συντάγματος του 1991 έτυχαν ειδικής ερμηνείας (μεταξύ οποίων και το Άρθρο 49).

Ευθύνη και Μέτρο

Η Πατρίδα με τίμησε δίνοντας μου απλόχερα την ευκαιρία να την υπηρετήσω ως κρατικός λειτουργός, ως διπλωμάτης, από καίριες και προβεβλημένες για τα εθνικά μας συμφέροντα ευαίσθητες θέσεις. Επιβάλλεται συνεπώς να ομιλούμε με μέτρο έχοντας πάντοτε συναίσθηση του βάρους και της συνέχειας της ευθύνης. Αυτό έχω ως οδηγό σήμερα εδώ στην Λευκωσία. Στην Ελλάδα η κριτική μου είναι πλέον αυστηρή. Αν σήμερα εδώ στην Κύπρο υπερέβαινα τον πήχη του αυτοσεβασμού θα ήμουν ανάξιος της εμπιστοσύνης με την οποία περιέβαλαν ένα κρατικό λειτουργό κορυφαίες πολιτικές προσωπικότητες επί των ημερών των οποίων υπηρέτησα ως διπλωμάτης. 35 χρόνια, υπό 11 διαφορετικές Κυβερνήσεις και 15 Υπουργούς Εξωτερικών.

Εθνική γραμμή με πολιτική συναίνεση

Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής στο τελευταίο πρωτοχρονιάτικο διάγγελμα του ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας την 31 Δεκεμβρίου 1994, εγκαίρως μας προειδοποίησε με αφορμή τις εξελίξεις στα Βαλκάνια και για το ζήτημα των Σκοπίων:

«...Ενώ όλοι αναγνωρίζουμε ότι διαπράχθηκαν σφάλματα, αρκούμεθα στο να τα καταλογίσουμε ο ένας στον άλλο. Και παραγνωρίζουμε το γεγονός ότι τα σφάλματα ακριβώς, τα δικά μας, διευκολύνουν τους τρίτους να παρερμηνεύουν άλλοι καλόπιστα και άλλοι κακόπιστα τις θέσεις της Ελλάδος και να μας αδικούν. Είναι καιρός όμως να συνειδητοποιήσουμε όλοι τα σφάλματά μας. Να επανεκτιμήσουμε με ρεαλισμό και υπευθυνότητα τις νέες διεθνείς συγκυρίες. Και να αναζητήσουμε με συναινετικές διαδικασίες την εθνική εκείνη γραμμή που θα μας βγάλει από τα σημερινά αδιέξοδα... Εκείνο που μας χρειάζεται σήμερα είναι να βρούμε το θάρρος να αναδεχθούμε όλοι τις ευθύνες μας, αλλά και την βούληση ν' ανταποκριθούμε σ' αυτές».

Αλήθεια δεν μας αφορούν σήμερα τα λόγια αυτά; Αν όχι τότε ποιούς αφορούν; Συνειδητοποίηση λαθών, ρεαλισμός, επανεκτίμηση διεθνών συγκυριών, θάρρος, αναγνώριση της ευθύνης, ανάληψη των ευθυνών που αναλογούν στον καθένα και αναζήτηση με πολιτική συναίνεση της εθνικής γραμμής.

Έγινε αυτό πριν από τις Πρέσπες; Όχι. Κάθε άλλο. Η κατάσταση της σκόπιμης σύγχυσης που επιδιώχθηκε στο Μακεδονικό ζήτημα κατά τους μήνες που προηγήθηκαν της υπογραφής και της κύρωσης της Συμφωνίας αποδυνάμωσε και υπονόμεισε την όποια συνοχή είχε απομείνει στο πολιτικό σύστημα της Ελλάδος λόγω της δεκαετούς επώδυνης κρίσης. Κυρίως όμως παρέσυρε την κοινή γνώμη. Της προκάλεσε οργή, απορία και

θυμό. Πολλά ερωτηματικά και ερωτήματα κυρίως. Σε ένα λαό που ήταν ήδη φορτισμένος και απογοητευμένος.

Ακολουθώντας τις υποθήκες του Κωνσταντίνου Καραμανλή δεν θα καταφύγω την στιγμή αυτή εδώ στην Κύπρο στην λύση καταλογισμού λαθών και ευθυνών σε άλλους. Άλλωστε δεν θα ήταν δύσκολο. Ευθύνη όμως έχουμε όλοι.

1. Έχουμε ευθύνη όταν θεωρούμε ενοχλητική την αλήθεια. Όσο πιο σωστά είναι ενημερωμένο το κύτταρο της αντιπροσωπευτικής μας Δημοκρατίας – ο Πολίτης – τόσο πιο υπεύθυνο γίνεται. Στο σύγχρονο Μακεδονικό Ζήτημα, τουλάχιστον μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2007, επί κυβέρνησης του πρωθυπουργού Κώστα Καραμανλή, ο πολίτης κρατήθηκε στο περιθώριο. Αφέθηκε να πιστεύει στην Απόφαση των Πολιτικών Αρχηγών του Απρίλη 1992. Η οποία όμως ποτέ δεν δέσμευσε καμία κυβέρνηση.

2. Έχουμε ευθύνη γιατί δεν αφήνουμε κατά μέρος τους κομματικούς φακούς και την πολιτική ταυτότητα όταν έρχεται η στιγμή της αλήθειας. Όταν έρχεται η δύσκολη ώρα της απόφασης. Η στιγμή της απόλυτης μοναξιάς.

3. Έχουμε ευθύνη γιατί προτιμάμε τον αντίλογο με συνθήματα αντί του διαλόγου με επιχειρήματα. Συνειδητά επιλέγουμε την αυθάδεια, την σύγκρουση, την αντιπαράθεση, την πόλωση.

4. Ευθύνη έχουμε όταν ακόμη και από το βήμα της αντιπροσωπευτικής μας Δημοκρατίας, της Βουλής των Ελλήνων, ακούγονται βαριές κατηγορίες για δήθεν εθνικιστές, φασίστες, ακροδεξιούς, κουκουλοφόρους, ακραίους, φοβικούς, δειλούς... Είναι έτσι λοιπόν; Από το 1991 μέχρι το 2015 με τον Μακεδονικό ζήτημα ασχολήθηκαν διαδοχικά 15 Υπουργοί Εξωτερικών. Επίσης 7 διαδοχικοί Πρωθυπουργοί. Κανείς όμως από αυτούς που σήμερα τόσο εύκολα αφορίζονται με τα βαριά αυτά λόγια παρά τα όποια λάθη – και σας διαβεβαιώνω ότι λάθη έγιναν- δεν αναγνώρισε επίσημα μέσω διμερούς μάλιστα Συμφωνίας την Μακεδονική γλώσσα και την Μακεδονική εθνότητα. Αυτή είναι η αλήθεια. Αυτό έγινε σήμερα. Έχει συγκεκριμένο όνομα και υπογραφή.

5. Έχουμε επίσης ευθύνη γιατί δίνουμε το δικαίωμα να πιστεύουμε ότι προδότες, μειοδότες και εφιάλτες πολιτικοί βρίσκονται ανάμεσα μας.

6. Να δεχθούμε επιτέλους ότι στην χώρα που γέννησε την Αρμονία, το Μέτρο τον Λόγο και την Λογική δεν μπορεί να επικρατεί ο παραλογισμός. Αυτό είναι το σημαντικότερο Εθνικό Ζήτημα. Αυτή είναι η πιο μεγάλη μάχη. Την δίνουμε μόνοι μας, μεταξύ μας. Έλληνες κατά Ελλήνων. Δεν υπάρχει νικητής. Είμαστε όλοι νικημένοι.

Όχι δεν φταίει ο κόσμος, δεν φταίει η κοινή γνώμη, οι διαμαρτυρίες και τα συλλαλητήρια.

Η Αυτοψία της Συμφωνίας των Πρεσπών

Το βιβλίο μου «Ελλάδα και Βόρεια Μακεδονία- Αυτοψία της Δύσκολης Συμφωνίας των Πρεσπών» με πρόλογο του Ευάγγελου Βενιζέλου, που κυκλοφόρησε σε ανύποπτο και αθώο πολιτικά χρόνο, τον Σεπτέμβριο του 2018, στόχο έχει να συμβάλλει στην αληθινή και όχι εικονική απεικόνιση της πραγματικότητας.

Για την Συμφωνία των Πρεσπών η αυτοψία έχει και τον χαρακτήρα του ελέγχου του οικοδομήματος, αν δηλαδή έχει στατική επάρκεια. Αν αντέχει στους πολιτικούς κραδασμούς και στον χρόνο. Εδώ λοιπόν εντοπίζω τις αδυναμίες και τα προβλήματα τα οποία άρχισαν ήδη να φαίνονται. Το οικοδόμημα δείχνει να μην έχει επαρκείς προδιαγραφές ευστάθειας σε βάθος χρόνου. Θα δούμε στη πράξη.

Η προσπάθεια πολιτικής συνεννόησης έλειψε δραματικά και φοβούμαι συνειδητά στην περίοδο που προηγήθηκε της υπογραφής της Συμφωνίας των Πρεσπών. Κανένα θεσμικό όργανο της Πολιτείας δεν εξέτασε και δεν συζήτησε την Συμφωνία. Ουδέποτε συνεκλήθη το εκ του Άρθρου 81 του Συντάγματος προβλεπόμενο Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής. Ουδέποτε συνήλθε η αρμόδια Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εξωτερικών και Άμυνας. Κανείς μέχρι την υπογραφή της Συμφωνίας στις 17 Ιουνίου 2018, δεν είχε την ευκαιρία να διατυπώσει άποψη, γνώμη ή προτάσεις επί του κειμένου.

Το ορθόν θα ήταν η κυβέρνηση μας να προσέλθει στις διαπραγματεύσεις με τα Σκόπια, έχοντας εξασφαλίσει την μεγαλύτερη δυνατή πολιτική στήριξη και συνοχή. Αντί αυτού προσπάθησε συστηματικά μέσω του Μακεδονικού να πλήξει την αντιπολίτευση. Συνειδητά ή ασυνείδητα υπονόμωσε την μοναδική δυνατότητα που είχαμε, λόγω της πολιτικής αδυναμίας και της δυσχερούς διαπραγματευτικής θέσης της άλλης πλευράς, να επιτύχουμε καλύτερο αποτέλεσμα. Κυρίως όμως να εξασφαλίσει ευρύτερη, πολιτική συναίνεση. Ας θυμίσω λοιπόν ότι η πολιτική συνεννόηση είναι παράγων ισχύος. Κρίμα.

Η γενικευμένη αντίδραση κατά της Συμφωνίας δυσχεραίνει πλέον να δούμε τα θετικά της σημεία. Όπως σημειώνω στο βιβλίο μου, το όνομα ανταποκρίνεται στις προδιαγραφές που η Ελλάδα είχε σταθερά θέσει στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων με την άλλη πλευρά μετά το 1995. Ήδη από τον Μάιο του 1993, οι προτάσεις ή αντιπροτάσεις των Αθηνών – δημόσιες και έγγραφες – αφορούσαν ονομασία που περιείχε το συνθετικό (MACEDONIA ή MAKEDONIJA). Επίσης, οι συνταγματικές τροπολογίες που υιοθετήθηκαν και ενσωματώθηκαν στο σύνταγμα της Βόρειας Μακεδονίας και αφορούν στην εχθρική προπαγάνδα, στον αλυτρωτισμό και στους απόδημους πολίτες της γειτονικής μας χώρας είναι θετικές.

Το βασικό το θεμελιώδες πρόβλημα είναι ότι: με την κάθε άλλο παρά λύση που επιβάλλει στα ζητήματα της γλώσσας και της ιθαγένειας/εθνικότητας/υπηκοότητας η Συμφωνία των Πρεσπών ανοίγουμε τον δρόμο για ένα δύσκολο αύριο στην νέα γενιά τόσο της Ελλάδος όσο και της γειτονικής μας χώρας. Ως κρατικός λειτουργός, ως διπλωμάτης και ως Πολίτης εύχομαι ειλικρινώς να κάνω λάθος.

Μετά την κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών και του Πρωτοκόλλου Προσχώρησης της Βόρειας Μακεδονίας στο ΝΑΤΟ μπαίνουμε σε μια νέα φάση την οποία αποκαλώ το Μετα-Μακεδονικό ζήτημα. Έχει δύο σκέλη: Το πρώτο είναι καθαρά ελληνικό, είναι οι πληγές που έχουμε ανοίξει μόνοι μας διαιρώντας την Ελλάδα και τον Ελληνισμό. Το χάσμα με τον απόδημο Ελληνισμό στις ΗΠΑ, Αυστραλία και Καναδά βαθαίνει επικίνδυνα.

Το δεύτερο είναι οι νέες εκκρεμότητες οι οποίες δυστυχώς δρομολογούνται συμβατικά μέσω της Συμφωνίας. Με την υπογραφή της Ελλάδας, την κύρωση από την Βουλή των Ελλήνων και την μετατροπή της Συμφωνίας σε νόμο ελληνικό, αναγνωρίζουμε για πρώτη φορά στην ιστορία του Μακεδονικού Ζητήματος την μακεδονική (Macedonian) γλώσσα ως την γλώσσα της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας και την μακεδονική (Macedonian) ιθαγένεια/εθνότητα/υπηκοότητα. Αυτό ακριβώς το ζήτημα είναι ήδη η αφορμή για νέες τριβές.

Το «καλό» σενάριο, το «ήπιο» σενάριο είναι ότι με την μακεδονική εθνότητα και γλώσσα οι γείτονές μας θα συντηρούν απλά εντός των τειχών τους με πολιτικές ενέσεις τον «Μακεδονισμό».

Το χειρότερο σενάριο είναι ότι θα προκαλέσουν πρόβλημα μεταξύ των δύο γειτονικών χωρών παρά το γεγονός ότι η Συμφωνία επαναλαμβάνει ότι η γειτονική μας χώρα δεν έχει και ούτε μπορεί να έχει καμία εδαφική αξίωση, βλέψη κλπ.

Το μείζον ιστορικό γεγονός είναι ότι η Ελλάδα αναγνώρισε ρητώς και συμβατικά την μακεδονική εθνότητα/ιθαγένεια και μακεδονική γλώσσα με τις όποιες προσδιοριστικές επεξηγήσεις και ασφαλιστικές δικλείδες του άρθρου 7 της Συμφωνίας των Πρεσπών.

Το είδαμε ήδη στο διάστημα που μεσολάβησε από την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών με τις δημόσιες δηλώσεις του πρωθυπουργού κ. Ζόραν Ζάεφ και υπουργών της κυβερνήσεως του οι οποίοι με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο εγείρουν ορισμένα θέματα τα οποία οι «αρχιτέκτονες» της Συμφωνίας των Πρεσπών ήλπιζαν ότι θα κλείσουν.

Η ένταξη στο ΝΑΤΟ, κολυμβήθρα άφεσης αμαρτιών;

Όσον αφορά στην ένταξη της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας στο ΝΑΤΟ, πρέπει να θυμόμαστε ότι ήταν μια σταθερή απαίτηση των Αλβανών. Σήμερα οι Αλβανοί είναι πολιτικά παντού, ελέγχουν και τα Σκόπια. Οι

Αλβανοί όλα τα αλβανικά κόμματα της γειτονικής χώρας πίεσαν τους Σλαβομακεδόνες του Πρωθυπουργού Ζόραν Ζάεφ, τους στήριξαν πολιτικά και κοινοβουλευτικά για να κλείσουν τα ανοικτά ζητήματα με την Βουλγαρία και την Ελλάδα, ώστε στη συνέχεια να ανοίξει ο δρόμος για το ΝΑΤΟ.

Το επίσημο καθοδηγητικό επιχείρημα της κυβέρνησης είναι ότι η επικείμενη ένταξη της γειτονικής μας χώρας στο ΝΑΤΟ θα μειώσει την επιρροή της Τουρκίας. Ωστόσο, αυτό το οποίο βλέπω μάλλον να συμβαίνει είναι το εξής:

Α. Η Αλβανία και η Τουρκία έχουν πολύ ενισχυμένη αμοιβαία υποστήριξη των εκατέρωθεν θέσεων τους διμερώς αλλά και εντός του ΝΑΤΟ.

Για την βορειό-γειτονική μας χώρα, την Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας, η καλύτερη για την Ελλάδα περίπτωση θα είναι να ακολουθήσει στα προβλήματα που έχει η Ελλάδα με την Τουρκία μία «ευμενή ουδετερότητα» όπως θα λέγαμε υπέρ της Τουρκίας.

Β. Η χειρότερη θα είναι σύνταξη άνευ όρων με την Τουρκία πάνω στις τουρκικές θέσεις. Όπως ακριβώς πράττει η Αλβανία.

Γ. Το πλέον απομακρυσμένο σενάριο το οποίο όμως η κυβέρνηση μας θεωρεί και αντιλαμβάνεται ως το πιθανότερο θα είναι η πλήρης ευθυγράμμιση της Δ.Β.Μ. με την Ελλάδα.

Είναι συνειδητή μάλλον αφέλεια να πιστεύει κανείς ότι η ένταξη της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας στο ΝΑΤΟ θα ενισχύσει το πλέγμα ασφάλειας στην Ελλάδα. Μακάρι να ήσαν έτσι. Ο στόχος αυτός συνιστά απλά μία προσδοκία, μία ευχή και δεν στηρίζεται στον ρεαλισμό. Η ευχή ερμηνεύεται σαν πραγματικότητα. Ο στόχος προεξοφλείται σαν αποτέλεσμα.

Το προηγούμενο της Αλβανίας

Επιπλέον, δεν πρέπει να έχουμε αυταπάτες και ψευδαισθήσεις. Η ένταξη στο ΝΑΤΟ δεν αποτρέπει τους εθνικισμούς και τις συγκρούσεις. Εύκολα θα μπορούσα να επικαλεστώ την στάση της Αλβανίας ή ακόμη της Τουρκίας. Με την ταυτότητα του Ευρωπαϊστή και του Ευρωατλαντιστή θέτω τρία ερωτήματα: Άλλαξε, βελτιώθηκε η στάση της Αλβανίας απέναντι στην Ελλάδα μετά την ένταξή της στο ΝΑΤΟ; Βελτιώθηκε η στάση της απέναντι στην Ελληνική Εθνική Μειονότητα στην Χειμάρρα, στο Αργυρόκαστρο, στην Δερβιτσάνη ή στους Βουλιάρατες; Ενισχύθηκε η ποιότητα της δημοκρατίας στην Αλβανία;

Με άλλα λόγια τελικά η ένταξη της Αλβανίας στο ΝΑΤΟ μείωσε ή αύξησε τις προκλήσεις της Εθνικής μας Ασφάλειας;

Αντιλαμβάνομαι ως ρεαλιστής τις σημερινές προτεραιότητες τις γεωπολιτικές συγκρούσεις και επιλογές. Όμως οι ισορροπίες μεταβάλλονται. Επίσης, τα συμφέροντα μεταβάλλονται και επαναξιολογούνται. Η ευρύτερη περιοχή έχει υψηλό δείκτη ρευστότητας.

Διαρκής αλλαγή δεδομένων στα Βαλκάνια

Η αναθεώρηση θεμελιωδών Αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας (π.χ. Απόφαση Σ.Α. 1244 για Σερβία και Κόσοβο) για τα Βαλκάνια, καθώς και οι διεργασίες και η πιθανή Συμφωνία για ανταλλαγή εδαφών και αλλαγή συνόρων με οδηγούν σε ένα συμπέρασμα: με ή χωρίς διεθνείς Συμφωνίες τα Δυτικά Βαλκάνια θα εξακολουθήσουν να χαρακτηρίζονται από αστάθεια. Επιλογών, πολιτικών ακόμη και συνόρων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι σχέσεις του Κοσόβου με την Σερβία. Πριν μία δεκαετία περίπου το Κόσοβο αποσχίστηκε από την Σερβία και έγινε ανεξάρτητο κράτος. Δεν αναγνωρίστηκε από την Σερβία. Σήμερα, μόλις μετά δέκα χρόνια, Βελιγράδι και Πρίστινα με την στήριξη των ΗΠΑ και σημαντικών παραγόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – αλλά και την σιωπηρή συμφωνία της Ρωσίας – δρομολογούν επισήμως ανταλλαγή εδαφών και επαναχάραξη συνόρων. Η συμφωνία είναι προ των πυλών.

Το νέο Μακεδονικό ταυτοτικό ζήτημα

Με τις έξη συνταγματικές τροπολογίες που επέβαλε στη Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας η Συμφωνία των Πρεσπών φθάνουμε αισίως το σύνολο των 36. Σε ένα σύνταγμα που έχει διάρκεια μικρότερη των τριών δεκαετιών. Προβλέπω ότι δεν είναι οι τελευταίες.

Θα ισχυριστώ σήμερα εδώ στο Πανεπιστήμιο της Λευκωσίας ενώπιον ενός ακροατηρίου που καλύτερα από οποιοδήποτε άλλο αντιλαμβάνεται τη σημασία των συνταγματικών διευθετήσεων και αναθεωρήσεων για την διατήρηση της ενιαίας πολιτειακής δομής, είτε για την διατήρηση της ενιαίας κυριαρχίας είτε τέλος για την διατήρηση του απαραβίαστου των συνόρων του ότι:

1.Σημασία αναμφίβολα έχει να τακτοποιείς τα προβλήματα από το παρελθόν. Να κλείνεις και να λύνεις ζητήματα. Αναμφίβολα ο συμβιβασμός και η αρχή «κέρδη και για τους δύο» (WIN-WIN) είναι μια καλή βάση οποιασδήποτε ορθολογικής συμφωνίας που δεν στηρίζεται στην κατίσχυση της δύναμης.

2.Εξίσου σημαντικό όμως είναι να προβλέπεις την συμπεριφορά και τις μελλοντικές επιπτώσεις του σημερινού «δούναι κα λαβείν». Να λαμβάνεις υπόψη την όχι αόρατη ή αδύνατη μεταβολή και αναδιαμόρφωση συνθηκών, επιρροής, συσχετισμών δυνάμεων και συμφερόντων γειτονικών μας χωρών με εξωβαλκανικούς παράγοντες σε βάθος μόλις 10 ή 20 χρόνων. Πώς δηλαδή θεμελιώδη ταυτοτικά θέματα που στην πραγματικότητα ανοίγεις (μακεδονική γλώσσα και εθνότητα) ενώ

επιδιώξεις να κλείσεις άλλα (όνομα) μπορούν κάτω από νέες συνθήκες να σου δημιουργήσουν το νέο πρόβλημα.

Διαφωνώ ριζικά με όσους ισχυρίζονται ότι τα λεγόμενο ταυτοτικό Μακεδονικό ζήτημα διευθετήθηκε και διευκρινίστηκε με την Συμφωνία των Πρεσπών. Εκτιμώ ότι στην πράξη συμβαίνει το εντελώς αντίθετο. Για πρώτη φορά. Η Ελλάδα συνομολογεί με διεθνή μάλιστα Συνθήκη ζητήματα Μακεδονικής ταυτότητας. Τώρα είμαστε σε φάση νέας εκκίνησης.

Επιπλέον, ολόκληρη η Ευρώπη σήμερα δοκιμάζεται έχοντας στην κορυφή των εθνικών θεμάτων το λεγόμενο ταυτοτικό. Δοκιμάζονται οι αντοχές των πυλώνων της, δηλαδή στην Γαλλία και στην Γερμανία του «πειθαρχημένου αναθεωρητισμού». Οι αρχιτέκτονες των Πρεσπών θα έπρεπε να προσέξουν περισσότερο και αυτή τη διάσταση.

**ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ
ΔΙΕΘΝΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ**

UNIVERSITY *of* NICOSIA

1993-2019 ΕΙΚΟΣΙΕΞΙ ΧΡΟΝΙΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ